

Joan Maragall

Visat núm. 2
(octubre 2006)

Projectat cap al passat (les «Visions») i cap al futur (els «Cants») a partir d'una descripció del present (l'«Intermezzo» que enllaça les dues parts), el llibre *Visions & Cants* de Maragall es mostra atent a les connexions entre temps i eternitat, es fixa en la incidència del pas del temps al llarg de l'any, en l'efecte de l'eternitat —entesa en sentit negatiu— sobre els qui transgredeixen la llei d'amor, expressa un desig de viure proper a l'hedonisme...

La part central del llibre, anomenada «Intermezzo», és una reflexió sobre la quotidianitat i les seves alteracions, les festes. Hi apareix des de la constatació del conflicte entre la vivència del sagrat en la naturalesa i en el culte religiós («A la Mare de Déu de Montserrat», «Lo Diví en el Dijous Sant»), que es resol sempre en favor de la naturalesa, fins a la descripció de les dificultats de sintonia intel·lectual entre l'esposa i el poeta, superades per l'amor («L'esposa parla»). També s'hi contraposa hàbilment la sensualitat a l'ascetisme, en favor de la primera («Dimecres de Cendra»). A més a més, el poeta introdueix en la secció algunes estampes de la vida quotidiana associades a la infantesa («Els Reis», «Sol, solet...») i a l'estiueig («A muntanya», «Després de la tempestat»).

A partir d'aquesta reflexió sobre el present —quotidià i extraquotidià—, el volum es projecta cap al passat (les «Visions») i cap al futur (els «Cants»). El passat de les «Visions» és només, però, la font d'uns materials que l'escriptor utilitza per reflexionar sobre preocupacions ben pròpies i totalment presents. No hi ha cap interès historicista, ni cap voluntat de recrear un passat ancestral per a una col·lectivitat que necessitaria recórrer a la creació d'una nostàlgia patriòtica. Simplement, Maragall aprofita unes figures del fons historicomitològic català per oferir una reflexió sobre l'eternitat en sentit negatiu.

El primer poema, «El Mal Caçador», presenta un personatge condemnat a anar eternament rere una llebre pel fet d'haver comès un pecat d'impietat: el Mal Caçador ha preferit la caça d'una llebre endimoniada a l'assistència a una missa. El càstig etern és viscut, però, de manera feliç, i en el seu córrer etern rere la llebre el Mal Caçador manté sempre una actitud religiosa davant una forma eucarística que trenca amb els límits estrictes de la institució eclesiàstica. A «Joan Gari» també hi ha la condemna sobre un personatge que ha pecat —en aquest cas, el pecat és la violació i l'assassinat—, però la condemna té una fi: el protagonista és redimit al final del poema. A «La fi d'en Serrallonga», el protagonista —un bandoler en les hores anteriors a la seva execució— es riu de la pena que li han imposat els homes apel·lant a la resurrecció de la carn proclamada en el Credo cristià.

Però el gran poema de les «Visions» és la primera part d'«El Comte Arnau», on s'aprofundeix en la contraposició sensualitat/ascetisme de «Dimecres de Cendra». Arnau manifesta un desig d'eternitat

essent «home sobrehome» —l'*Übermensch* nietzscheà. L'eternitat, doncs, no és aquí cap condemna (com ho vol ser en «El Mal Caçador»), sinó l'expressió d'un desig de sobrepassar la dimensió humana. A la segona part del poema, en canvi, la satisfacció del desig generarà tedi: però aquesta part ja no apareix a *Visions & Cants* sinó a *Enllà*, el tercer llibre de poesia publicat per Maragall.

Els «Cants» són projeccions cap al futur, però un futur col·lectiu: el cant és objecte de cant per una comunitat humana convocada, mitjançant aquest mateix cant, a la unitat. Els primers «Cants», «La sardana» i el «Cant de la senyera», són els poemes del volum que més s'ajusten a la imatge d'un Maragall que escriu al servei d'una ideologia. Amb el primer fa la lloança del ball nacional, i amb el segon, de la bandera nacional. L'objectiu és obvi: la creació i exaltació d'uns símbols que vehiculin els sentiments patriòtics de la col·lectivitat. A continuació vénen tres «Cants» que admeten una doble lectura: patriòticolocal i generacionaluniversal. El «Cant dels joves» és l'encoratjament eufòric a una joventut de la qual el poeta sent que forma part i a la qual li ha arribat l'hora. En «Cant de maig, cant d'alegria» el poeta convida, novament en primera persona, a cantar el temps clar, l'alegria, la riälla, i a saciar els sentits del que més pot satisfer-los, sense ordre ni mesura. Finalment, «Cant de novembre» constitueix una invitació a la vida plenament hedonista, acollint-se al tòpic del *carpe diem* i contraposant, un cop més, sensualitat i ascetisme, per optar, també un cop més, per la primera.

La secció dels «Cants» es clou amb «Els tres cants de la guerra», el reportatge poètic amb què Maragall glossa la desfeta colonial espanyola de 1898. El primer poema de la sèrie, «Els adéus», recull el moment en què les tropes marxen al front: les cobertes de les embarcacions «massa carregades» presagien el fatal desenllaç. L'«Oda a Espanya» —el poema més conegut i reeixit de la sèrie— retreu a Espanya el gust fúnebre per la mort i la dissort, que contraposa a la vida que té la sang «dins de les venes» (i no la sang vessada, associada a la mort). Finalment, el «Cant del retorn», tot i descriure l'estat lamentable dels soldats supervivents, acaba amb una invitació al cant i a la riälla que suposa una resposta a la crisi espanyola de la fi de segle molt diferent a la de la Generació del 98.